

קובץ
הערות וביאורים
בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

ויצא
גליון י (תיט)

יוצא לאור על ידי
תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח – שנת הקהל
שמונים וחמש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה שזכינו לחגוג לפני ימים ספורים את "יום
הבהיר ראש חודש כסלו" העשור (תשלח -תשמח), וכו'.

לכל לראש ה' צריך יום הנ"ל להביא התחזקות
בלימוד והעמקה בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שזה כולל:
שיחות, מאמרים, אגרות קודש, לקוטי שיחות, וכו'
וכו'. בפרט בזמן האחרון שזכינו לשפע של שיחות קודש,
מאמרים, וכו'.

וע"כ פונים אנו בזה בבקשה כפולה ומכופלת לכל
הת' ואנ"ש: אנא, עזרו לנו בהמשימה הקדושה להוציא
לאור מדי שבוע בשבוע קובץ "הערות וביאורים בתורת
כ"ק אדמו"ר שליט"א", ע"י כתובת הערות-הארות וכו'
במדורים הנ"ל - הבאים ממילא ע"י הלימוד, בפרט ע"י
לימוד בעיון, ואין ביהמ"ד בלי חידוש. ולמותר להדגיש
גודל הנח"ר שגורמים הקובצים לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

ויה"ר שנזכה ל"תורה חדשה מאת"י תצא" - בקרוב
ממש - ע"י התגלות מלך המשיח בעגלא דידן ממש.

המערכת

ב"ה, עש"ק פ' ויצא, שנת השמח.

תוכן הענינים

שיחות

ה' שלוח היונה.....
ה' יצחק עולה תמימה ואין שייך בו ענין החטא.....
ו' שאלה בפירש"י דפרשתנו עפ"י הנה' בהת' תולדות ברש"י.....
ו' אצל יצחק לא ה' העבודה דהפרכת הסט"א.....
ח' מפני שה' יצחק עולה תמימה לכן לא שייך בו עקר.....
ט' בגמרא מבואר שיצחק ה' עקר.....
ט' בענין הנ"ל.....

לקוטי שיחות

י' מצוות בנין ביהמ"ק ע"י הציבור.....
יב' מציאת מקום המקדש ע"י ישראל.....
יג' מצוות בנין ביהמ"ק משום ושכנתי בתוכם.....

חסידות

יד' הוי' בריבוע בגימטריא מקום.....
יד' התחלקות בחכמה המתלבש בבינה (גליון).....

פשוטו של מקרא

טו.....	כח, י
טו.....	כח, יא בד"ה ויפגע
כה.....	שם
טז.....	שם, בד"ה וישם מראשותיו
טז.....	שם
טז.....	שם
יז.....	שם
חי.....	כח, יג בד"ה ואלקי יצחק
כ.....	כח, יד בד"ה ופרצת
כ.....	שם
כא.....	כח, כ בד"ה אם יהי' אלקים עמדי
כד.....	כט, ג בד"ה ונאספו
כד.....	כט, י בד"ה ולגש יעקב ויגל
כה.....	כט, י שתיקת רש"י
כו.....	כט, יח בד"ה ברחל בתך הקטנה
כו.....	כט, לא
כו.....	כט, לה שתיקת רש"י
כז.....	כט, לד בד"ה על כן
כח.....	ל, ח בד"ה גם לא יכלתי
כט.....	ל, ט שתיקת רש"י
כט.....	ל, יד בד"ה דודאים
ל.....	ל, טז בד"ה בלילה הוא
ל.....	לא, ד בד"ה ויקרא לרחל וללאה
לא.....	לא, מו בד"ה לאחיו

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' וישלח..לב

שונות

אם המאמרים בלקו"ת הם הנחות המהר"ל (גליון).....לה

ש ל ח ת

א. בשיחת קודש דש"פ תולדות, בענין ששליחות יעקב היא הראשונה שנזכרה בתורה, כ' בהע' 5:

"משא"כ וישלח את היונה (נח ח, ח) - אין זה הגדר דשליחות דנדון"ד, כי ההיא בבן אדם דוקא וכו'".

והנה, בודאי מעיקרא אין קס"ד ששם מדובר בשליחות, שהרי נאמר "וישלח" עם פתח תחת השל"ן, וכפירש"י שם: וישלח - אין זה לשון שליחות אלא לשון שלוח וכו' עינ"ש.

אלא שכאן בא לשלול עוד יותר ולומר, דלא רק שלא נאמר שם לשון שליחות, אלא עוד זאת שלא שניך שם ענין השליחות.

הת' נפתלי מריונובסקי
- תות"ל 770 -

ב. בנוגע להביאור בהתוועדות קודש דש"פ תולדות עה"פ "ויעתר יצחק לנכח אשתו כי עקרה היא..." (כה, כא), מנין ידע יצחק שסיבת העדר הולדת בנים היא - "כי עקרה היא, אולי הסיבה היא מצדו, שאינו יכול להוליד.

ונתבאר, שאצל יצחק ה' ברור שהסיבה היא מצד רבקה, מכיון שהקב"ה כבר הבטיח "כי ביצחק יקרא לך זרע", ובמילא, ה' יצחק בטוח שתקוים בו ההבטחה שיה' לו זרע (וסיבת שלילת ההולדה ע"ע היא רק מצד רבקה).

ומה שיצחק לא חשש "שמא יגרום החטא" (כמ"ש ביעקב: "אני ירא שמא משהבטחתני נתלכלכתי בחטא"), מכיון שהוא ה' "עולה תמימה", והמעלה המיוחדת של עולה תמימה היא - שזמרים עלי' שלא יארע לה דבר בלתי רצוי, ובכך, בנוגע ליצחק, בודאי שהקב"ה הגין ושמר עליו שלא יבא לידי חטא, ח"ו, ובמילא, אין מקום לחשש שמא יגרום החטא.

ומנין ידע יצחק את זה, ששמירת עצמו ("עולה תמימה") מענין בלתי רצוי אינה תלוי' (רק) בו (כפי

המובן בפשטות - כמו כהן, שהאחריות הוא עליו, שלא לתטמא), כל אם, ששומרים עליו מלמעלה, זהו מהעובדא ד"ויהי רעב בארץ. . . וילך יצחק. . . גררה", "וירא אלו ה' ולאמר אל תרד מצרימה גו", שהקב"ה שמר והגין עליו שלא יצא לחו"ל.

ולא הבנתי: הוכחה זו (ד"ויהי רעב בארץ וגו'), שעל ידה ידע יצחק ששומרים עליו מלמעלה, היתה כמה זמן לאחר הסיפור של "ויעתר יצחק לנכח אשתו כי עקרה היא גו", ומכיון שכן, מנין ידע יצחק אז (בזמן ד"ויעתר יצחק גו") שאין מקום לחשש ד"שמא יגרום החטא".

וא"ת, מצד ענין זה עצמו, שידע יצחק שהוא עולה תמימה, ובמילא, אינו שייך לחטוא, אבל מנין לו לדעת שלפועל לא חטא (ועכ"פ - יש מקום ל"חשש"), אם לא ששומרים עליו מלמעלה, שזה נוכח לדעת רק לאחר זמן, כנ"ל.

הרב לוי גאלדשטיין
- תושב השכונה -

ג. בנוגע להמבואר בהתוועדות קודש דש"פ תולדות (ש.ז.) בהטעם שרש"י (כה, כב) משמט תיבת "עבר" וכותב רק: "ותלך לדרוש את ה' - לבית מדרשו של שם". אע"פ שמצינו כמ"פ בפסוקים האלו שרש"י כותב "שם ועבר". ועיין שם (הנחה בלה"ק סכ"ו ואללך) הנתבאר בזה שמכיון ש"שם" ה' כהן, לכן ה' ענין זה שייך לו דוקא.

ועפ"ז יש להעיר מפירש"י בפרשתינו (ויצא כח, לא) "וישכב במקום ההוא - לשון מיעוט במקום ההוא שכב, אבל ל"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב, שה' עוסק בתורה". ולא כתב רש"י שם. שזהו שאלה המתעוררת אצל בן חמש למקרא בלמדו פירש"י הנ"ל בפרשתינו. (אומנם אין זה שאלה המסתעפת מהמבואר בהתוועדות קודש הנ"ל).

קבוצה מלומדי השיחות
- תות"ל 770 -

ד. במשיחות קודש דש"פ תולדות (ש.ז.) (מוגה) מביא (בסעיף ז') ע"ד החילוק בין אברהם ליצחק בקשר לגיור שיצחק ה' עולה תמימה, ובמילא לא ה' אצלו העבודה

דהפליכת הסט"א, [לא כאביו ואמו ש"אברהם הי' מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים], עיי"ש.
 דהיינו שהחילוק בין אברהם לבנו יצחק שאברהם יצא לעולם והוא גייר את אנשים וכן שרה את הנשים משא"כ אצל יצחק לא הי' הענין הגירות שהוא גייר אחרים, יש להעיר מה שכתוב ברבנו בחיי בפרשתנו (ויצא), וז"ל:

"וכל הבארות אשר חפרו - יגיד הכתוב כי מתוך הקנאה שנתקנאו בו פלשתים סתמו כל הבארות אשר חפרו בימי אברהם אביו כדי שלא יוכל יצחק להועיל עצמו בהן ולהשקות זריעותיו ומקנהו, ואחר כך נתגבר יצחק וחפר אותן וקרא להן כשמות אשר קרא להן אביו ועשה כן לכבוד אביו. . . ויש שפירשו כי הבארות הללו רמז לגרים שנוגדו בימי אברהם, כי הם קלים לקבלת האמונה כמו הבארות שהם קלים לקבלת המים, ופתיחת הלב הסתום באמונה יכנה הכתוב חפירה, ולכן יאמר צד הקנאה "סתמום פלשתים", כלומר סתמו את לבם והחזירו לסורם, וזהו: "וימלאום עפר", כי תחת שמלאם אברהם חכמה ודעת את ה' באמונת היחוד מלאום פלשתים אמונתם הרעה, כי יכנה הכתוב האמונה הרעה או העצה הרעה לעפר, וזהו שאמרו: עפרא לפומיה. ואחר כך נוגבר עליהם יצחק והחזירן למוטב * , הוא שכתוב: וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות כשמות וגו', כי כן דרך המתגירים, וכענין שכתוב: ולעבדיו יקרא שם אחר". עכ"ל.

שמכל הנ"ל משמע שאצל יצחק הי' באותו אופן כמו אצל אברהם אביו וכן גם ראי' מהפירוש הראשון בבחי' שהוא אומר שמזה לומדים שלא ישנה אדם מדרך אבותיו ומטעם זה צריכים לומר שהי' אצלו ענין הגיור כי יצחק בודאי לא ישנה מדרך אביו.
 - תות"ל 770 -

 * אבל כל זה הי' בהגרים של אברהם שהחזירו למוטב. אבל לא איירי אודות שהוא עצמו גייר גרים.

המערכת

ה. נתבאר בהתוועדות ש"פ תולדות ש.ז. פטוק כא פרק כה "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא". דהטעם איך ידע יצחק שרבה עקרה ולא הוא, הוא משום הבטחת הקב"ה "כי ביצחק יקרא לך זרע" וא"כ א"א שהוא שיהי' עקר. ע"כ.

וצלה"ב סברא הנ"ל.

האם משוך שהקב"ה הבטיח שיהי' ליצחק בנים, האם זהו שולל שאינו עקר?!

והר"י מצינו ע"ד הדרש שאברהם הי' עקר (יבמות סד) ומ"מ הבטיחו הקב"ה שיהי' לו בנים (יב,ב ואעשך לגוי גדול וגו' טו,ד - כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך וגו' ועוד), ובט"ו,ב אמר אברהם מה תתן לי ואנכי הלך ערירי וגו' הר"י אע"פ שידע שהיתה לו הבטחה מהקב"ה, ומ"מ טען שעדיין אין לו בנים.

עכ"פ חזינו דאפשר שהקב"ה מבטיח בנים, ומ"מ בטבע אינו יכול להוליד, ורק משום יכולת הקב"ה מוליד. ולהעיר מפירש"י פ' לך לך טו,ה.

וכן מצינו בלבמות סד, שיצחק הי' עקר, א"כ צ"ל, שע"פ דרש כן אפשר לומר שיהי' עקר, אע"פ שיש לו הבטחה מהקב"ה משא"כ ע"פ פשט.

אבל לכאורה קשה לומר כן, דהנה מצינו לגבי שרה בפ' נח יא,ל ותהי שרי עקרה וגו' ובפ' לך לך יז,טז הבטיח הקב"ה - וברכתי אתה וגם נתתי ממנה לך בן וגו', הר"י מצינו, שאפשר שיהי' מציאות של עקרה אע"פ שהקב"ה מבטיח בנים, משום - היפלא ממך דבר (יח,יד) ומפרש"י וכל שום דבר מופלא וכו' מלעשות רצונו?

א"כ מדוע, א"א לומר לגבי יצחק ג"כ, ע"ד שרה, דאע"פ שהקב"ה הבטיח כי ביצחק יקרא לך זרע מ"מ עדיין הוא עקר, ולכן מתפלל לה', שיקיים בהקדים הכי אפשרי אם הבטחתו משום שיכול לעשות כרצונו?!

(וראה בלקו"ש ח"כ פ' חיי שרה א', מדוע אין הכרח

ע"פ פשט שהי' אברהם עקר - הערה 17).

ויש לחלק דבשרה נאמר בה ברכה, לאחר שכבר היתה עקרה משא"כ לגבי יצחק, ברכת "כי ביצחק יקרא לך זרע" נאמר בימי צעירותו, לכן מסתבר לומר, דהבטחה זה מכרית. שלא הי' עקר, אבל כ"ז רק ע"פ פשט, משא"כ ע"ד הדרש.

*

ו. בענין הנ"ל יש להעיר מיבמות סד - יצחק אבינו עקור הי' שנא' ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו, על אשתו לא נאמר אלא לנוכח מלמד ששניהם עקורים הי' א"כ ויעתר לו ויעתר להם מיבעי ליה ומפרש"י בשלמא אי אמרת תפלת יצחק על אשתו היתה היינו דכתיב ויעתר לו כמו שהי' מתפלל עליה ותהר רבקה אשתו אלא אי אמרת על עצמו הי' מתפלל ולנוכח אשתו משמע ששניהם הי' צועקים זה מול זה ויעתר להם מיבעי לי' ומתרץ הגמ' לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע.

וראה מהרש"א שמפרש כל הנ"ל, להשוות פירושו כאן לפירושו בחומש.

ולאחר העיון יוצא דרש"י מפרש פסוקים אלו באופן אחר מפירושו בחמש, כי בגמ' אמרינן שגם יצחק הי' עקר אבל בפשט"מ אין הכרח שהי' ג"כ עקר. ולכן מפרש באופן אחר.

*

ז. מה שמובא בגמ' הנ"ל שגם יצחק הי' עקר, אע"פ שבפסוק כתוב רק שרבקה היתה עקרה, ל"ל דהפסוק מבאר טעם מדוע שניהם התפללו, ולא רק יצחק, וע"ז כתיב כל גס רבקה עקרה.

הרב מיכאל לוזניק - שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -

מיאמי פלארידא

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ח. בלקו"ש פ' תולדות (סעי' ד') מבאר הגדר במצות בנין בית המקדש שבנינו וקדושתו צ"ל ע"י מעשה בני"י דוקא, ועפ"י מבואר מ"ש הרמב"ם (הל' ביהב"ח פ"א ה"ב) דהכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים וכו' דלכאורה כיון שמצוות בנין ביהמ"ק היא מהמצוות שהן חובת הצבור א"כ מהו הפי' דהכל חייבין לבנות כו', ועוד דידועה השקו"ט בהא דנשים חייבות לבנות וכו' דהלא כיון דאין בונין ביהמ"ק כלילה ה"ז מצוות עשה שהזמ"ג? ומבאר דב"הכל חייבין וכו'" אין כוונתו של הרמב"ם לומר שזהו חובת גברא אלא שהוא דין בחפצא דהמקדש, היינו דא"י חובת גברא לקיים מצוות ועשו לי מקדש שעל הציבור, אלא שהוא חיוב מצד המקדש, שגדר בנין המקדש מחייב שבנינו יהי' ע"י הציבור "ועשו" עשיות כלל ישראל (ולכן שייך זה לכל ישראל, אנשים ונשים, עי"ש. וראה גם בההשמטה שבלקו"ש ויצא).

ולכאורה צריך בלאור דסוף סוף במה נשתנה מצוה זו משאר מצוות שהן חובת הציבור, ומצינו דנשים לא נתחייבו בהן, ונקראו מצוות הציבור גם בלי הנשים, וא"כ גם הכא כיון דחיוב זה דבנין ביהמ"ק הוא מ"ע שהזמן גרמא, מנלן לומר דגם נשים נכללו במצוה זו מצד החפצא דביהמ"ק?

ולדוגמא: קרבנות ציבור, דכתב בשו"ת רע"א (ח"א סי' ט') דלכאורה נראה דנשים פטורות מתפלת מוסף כיון דנשים לא היו שוקלות אין להן חלק בקרבנות ציבור, וכ"מ בת' בשמים ראש סי' פ"ט עי"ש. וכ"ע בהגהות רע"א או"ח סי' ק"ו עי"ש, ועי' גם בצ"ח ברכות כו, א, (בד"ה ושל מוספין) דרק בשאר התפילות דרחמי נינהו חייבות, אבל תפלת מוסף שאינה רחמי פטורות עי"ש, ועי' גם בס' מור וקציעה סו"ס מ"ז שכתב דאין שייכות לנשים בקרבנות אלא מה שהן לחובת עצמן כגון קני זבה ויולדת, ואף בתפלה אינן חייבות אלא משום דרחמי נינהו כדאיתא בגמ' עי"ש, ועד"ז כתב בנימוקי או"ח שם. הרי יוצא מזה דאף שהן קרבנות ציבור, ומצוותן של הציבור (וכמ"ש בחינוך מצוה ת"א) מ"מ אין נשים נכללות בזה, וא"כ גם הכא אף דמצד החפצא של ביהמ"ק צריך להיות עשיתו ע"י הציבור ע"י כלל ישראל, מ"מ כיון דסו"ס ה"ז מ"ע שהזמ"ג מנלן לומר

שגם נשים נכללות בזה.

ואם הכוונה דהא דיש לנו מיעוט למעט נשים ממצוות שהזמן גרמא הי"ז רק במצוות של יחיד, משא"כ במצוות של ציבור אין לנו מיעוט למעט נשים (וראה בשו"ת משנה הלכות ח"ו סי' שכ"ו, ובס' חיל המקדש (בסדר קדשים) סי' ב' אות ו') ולכן רק במקום שיש מיעוט מפורש במצוות הציבור למעט נשים הי"ה מופקעות מהנך מצוות משא"כ בדליכא מיעוט גם הן נכללות, וא"כ מה נוגע לומר משום דא"יז חיוב שעל הגברא אלא משום החפצא דביהמ"ק דצריך להיות נבנה ע"י כלל ישראל, והי' צ"ל כנ"ל, וא"כ בודאי הכוונה הוא דבמקום דהחפצא צריך להעשות ע"י הציבור גם נשים בכלל זה. וא"כ צ"ב כנ"ל דמאי שנא הך משאר מצוות של ציבור שהן מתקיימות גם בלי השתתפות הנשים.

וכן מצינו במצוות מינוי מלך (שהיא אחד מהשלש מצוות שמנה הרמב"ם בריש הל' מלכים שנצטוו ישראל ביחד עם בנין ביהמ"ק) דכתב החינוך מצוה תצ"ז: "וזאת מן המצוות המוטלות על הציבור כולן על הזכרים כי להם יאות לעשות ענינים אלה" הרי גם הכא הי"ז נעשה רק ע"י הזכרים ולא הנשים, ועד"ז במצוות כריתת זרעו של עמלק שהיא מצוות הציבור וכתב בחינוך (תר"ג) דנוהגת בזכרים דוקא עי"ש. ואף דשם כתב הטעם משום דרק לזכרים לעשות מלחמה ונקמת האויב ולא לנשים, וכן בנוגע למצוות מינוי מלך כתב כנ"ל דרק לזכרים יאות לעשות ענינים אלה, וביאר באור שמח (הל' מלכים פ"א הי"ה) דמצוה זו תלוי בציבור ונשים לאו בני כיבוש הן, אבל סו"ס מוכח מזה שיש מצוות שהן חובות הציבור ומתקיימות גם בלי נשים, וא"כ גם הכא נימא כן דכיון דחיוב זה היא מ"ע שהזמן גרמא נימא דנשים מופקעות.

[מיהו בנוגע לקרבנות ציבור מצינו בשו"ת עמודי אור סי' ז' שהביא דברי הגרע"א הנ"ל וכתב בזה דאע"ג שהנשים לא היו שוקלות מ"מ מתכפרים היו בכל קרבנות הציבור ע"ד פרו של אהרן שבא משלו ואחיו הכהנים מתכפרים בו, וכן צ"ל מצד הסברה שהרי כמה כפרות היו תלויין בקרבנות ציבור, אטו נימא דנשים לא נתכפרו כלל עי"ש, ועי' גם בס' צמח דוד (להג"ר דוד ראפאפארט הי"ד) סי' ט' שהאריך ג"כ להקשות על הגרע"א דבודאי לנשים יש חלק בקרבנות ציבור אף דנשים אינן שוקלות,

ועל' גם בשו"ת יביע אומר ח"ב או"ח סי' ו', ועל' בשו"ע אדה"ז סו"ס מ"ז שכתב דבקריאת פ' תמיד נשים שוות לאנשים שהרי תפלה במקום תמידין תקנוה, ועל' בס' תהלה לדוד שם שהקשה ע"ז דחילבות רק בתפלה משום דרחמי נלנהו אבל איזה שליכות יש להם לקרבנות ציבור, ואכמ"ל בכ"ז, הרי נמצא דדעתם דבקרבנות ציבור גם נשים נכללות ומתכפרות, אבל מ"מ הכפרה נעשה להם בדרך ממילא בלי חיובו להשתתף וכו' וא"כ מנלן דבבנין ביהמ"ק צריך גם השתתפותם וכו' כיון דהוה מ"ע שהזמן גרמא], ויש לעיין יותר בביאור הדבר.

*

ט. ב) במ"ש שם דעד"ז הוא בנוגע למקום הבנין שצריך גם בזה הכנה ע"י האדם שיתייגע למצוא המקום, וכדאיתא בספרי יכול תמתין עד שיאמר לך נביא ת"ל לשכנו תדרשו ובאת שמה, **דרוש ומוצא ואח"כ** יאמר לך הנביא עי"ש.

יש להעיר בזה גם מהך דיומא עה, ע"ב, אודות המן: "תניא אידך גד שמגיד להם לישראל אי בן תשע לראשון או בן ז' לאחרון" ובס' תוס' יוהכ"פ שם למהרלב"ח האריך להקשות דאיך ספק זה דבן ז' לראשון שהוא ספק לכמה ענינים חמורים כגון אם הכה את אביו שחייב סקילה וכו' היו פוסקים אותו ספק ע"י המן, והלא אפי' נביא גמור שיאמר אני ידעתי בנבואה שפלוגי הרג את הנפש וכו' מסתברא שלא יעשו על פיו כי אם עפ"י שנים עדים יקום דבר כו' ומסיים שם לתרץ דמכח ההוכחות וההלכות הי' משה רבינו פוסק את הדין, והיו מפקפקים בדין ההוא ולהוציא מלבם עשה להם אות או מופת ע"י עומר עי"ש. וכתבו בזה האחרונים דדבריו מתאימים למ"ש בספרי פ' ראה כי אם אל המקום וכו' דרוש ומצא ואח"כ יאמר לך נביא, ופי' בספרי דבי רב: "שאינו עיקר סמיכתם על הנביא, אלא ע"י שדרשו וחקרו עפ"י התורה, והעלו בראיות ששם הוא המקום, והנבואה אינה אלא לחזק את לבם להיות נכונים ובטוחים שכווננו לאמת" (וראה בהעמק עיון על הצפע"נ הל' יסודי התורה פ"ט ה"ד בארוכה) דעפ"ז יוצא דיגיעתם של ישראל למצוא המקום, **זה לבד** הוא הקובע מקום הנכון דהמקדש, והנבואה באה רק לחזקם שכווננו אל האמת, וזה מתאים להמכור בהשיחה דגם זה נפעל ע"י ישראל.

*

י. ג) במה שנתבאר במצוות בנין המקדש התכלית הוא "ושכנתי בתוכם" וע"י עשיית האדם חל הקדושה על ביהמ"ק (ע"ד הענין דחפירת הבארות).

יש להעיר במ"ש בס' מקדש מלך (להגרצ"פ פראנק) ע' ח' בהרר"י בשדה שמקשה על שיטת רש"י ותוס' שאין אפ"ל שיבנה ביהמ"ק דלעתיד בידי שמים והרי הבניה צ"ל לשמה? ומביא שם בשם הגר"א פריסמאן דלפי מה דקיימ"ל לענין קדושת ביהמ"ק דקידשה לע"ל, יקדושה הראשונה קיימת ומקריבין אעפ"י שאין בית, אפשר דאי"צ הבני' לשמה, ואפשר גם שאין בני' זו בכלל המצוה של ועשו לי מקדש כיון דאין הבני' מקדשת את המקום, עי"ש, וכע"ז כתב במקדש דוד סי' א' לענין דאין בונין ביהמ"ק בלילה דכיון דקדשה לע"ל אין הבנין מועיל כלום להקרבה אי"כ לא שיך לומר דהקמת הלילה פסולה לעבודת היום עי"ש. דלדבריהם יוצא דכל גדר המצוה דועשו לי מקדש הוא לפעול שם קדושה לקדש את המקום, ולכן בנוגע לע"ל שהקדושה כבר שינה, כיון דקידשה לע"ל אי"כ שום מצוה דבנין ביהמ"ק, וזהו ע"ד המבואר בהשיחה דתכליתה של המצוה היא ושכנתי בתוכם ע"י עשיית האדם וכו' והעשי' הוא הפועל חלות הקדושה.

אלא שכבר כתבו באחרונים לדחות דבריהם דממה דנקט הרמב"ם דמ"ע לבנות בית כו' משמע דהמצוה היא גם לע"ל, וכן מה דנקט דאין בונין ביהמ"ק בלילה משמע דקאי גם על לע"ל, [ואפ"ל שום דבנין הבית פועל חיוב בהקרבת קרבנות, דהדין דמקריבין אעפ"י שאין בית כתב החינוך במצוה ת"מ שהוא רק היתר ולא חיוב, וכן אפ"ל עפ"י מ"ש הרשב"א בשבועות ט"ז ע"א דמקריבין אעפ"י שאין בית הלינו רק בדלא אפשר לבנות בית אבל בדאפשר לא, וראה בס' זבחי תרועה סי' מ' אות ג' בארוכה שחולק ע"ז, ומבאר דכשאין בית יש רק קדושת המקום, משא"כ בבנין ביהמ"ק יש גם קדושת בית עי"ש בארוכה, ואין הזמן גרמא להאריך יותר, נמצא מזה דאף דכל גדר המצוה היא לפעול קדושה ושכנתי בתוכם, מ"מ גם בבנין דלע"ל מתקנים הך מצוה כיון דממשליכים קדושה בגוף הבית, ועי' בלקו"ש ח"א ע' 98 הערה 61 דאף דבנין דלעתיד ירד מן השמים מ"מ הדלתות יעמידו בני' במקומם, והמעמיד דלתות נחשב

כאילו בנאו כולו נמצא דגם אז מתקיים המצוה ע"י ישראל,
וראה בהערה 63.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- תושב השכונה -

ח ס י ד ו ת

יא. ב"קונטרס ראש חודש כסלו" בפ"ו: דזהו מה שהוי'
בריווע בגימטרי' מקום. ומציין בהערה 5 פרדס שער כ"ג
פ"ו ערך מקום. הובא בספר החקירה להצ"צ עה,ב.

עיינתי בפרדס הנ"ל ובספר החקירה הנ"ל ושם הלשון
כי הוי' עולה מקום בחשבון המרובע ולכאורה יש פרש בין
בריווע למרובע.

בלקו"ת פ' פקודי בביאור אהי' בריוועו גימטרי' דם
ואלו לפי חשבון הנזכר כאן הי' עולה קנ"א לכן צ"ע למה
כאן הלשון בריווע ולא המרובע.

הרב אלי' חיים רויטבלאט
- משפיע בישיבה -

יב. בנוגע למש"כ הרב א.ח. שי' רויטבלאט בקונטרס דידן
נצח ס"ג, לכאו' לא הועיל בביאורו, כי גם עפ"י הביאור
שלו שזהו אחוריים דחכמה המתלבש בבינה, הרי גם בבינה
אין שם בתחלקות אמיתי, וכמו שמבאר במאמר כאן שזהו
התחלקות הגורם התכללות וא"כ איך יבואר עי"ז מה שאומר
בתו"א שסיבת השבירה בתהו מפני שנקודים היא חכמה.

וגם יסוד ביאורו מצד שאומר בתניא פ"ט "שנפלו
בשבה"כ מבחי' אחוריים של חכמה דקדושה" גם זה לכאו'
אינו מדויקדק, כי שם אין הכוונה לכאו' שענין התהו הוא
אחוריים של חכמה, אלא שמתהו גופא נפל רק "אחוריים
דחכמה". כי ימותו ולא בחכמה וכן פנימית החכמה (דתהו)
לא נפל אבל זה לא שייך למה שמבאר בתו"א שנקודים הוא
חכמה.

הרב פנחס קארץ
- משפיע בישיבה -

פסוקי של מקרא

יג. בפרשתינו כח, י נכתב "מבאר שבע - מנוקד הש' בקמץ. ובפ' תולדות כו, לג מנוקד הש' בסגול, ראה הביאור באוה"ת ויצא דף קעב, א. *

הרב אהרן חיתריק
- תושב השכונה -

יד. בפרשתנו פרק כ"ח פסוק יא ד"ה ויפגע ...ללמדך שקפצה לו הארץ כמו שמפורש בפרק גיד הנשה. ובד"ה כי בא השמש. כי בא השמש משמע ששקעה חמה פתאום שלא בעונתה כדי שילן שם.

וצ"ע למה צריך ב' ניסים קפיצת הדרך וא"כ ע"כ צריך עכשו עוד נס של שקיעת חמה פתאום, לא הי' צריך שניהם, רק שילן בדרך הרגיל וכשיגיע להמקום ישקע החמה או שיהי' קפיצת הדרך וכשיהי' שקיעת החמה אז יבוא להמקום.

וגם צ"ע למה מביא רש"י הגמ' "בפרק גיד הנשה" (חולין צא). **

הת' שניאור זלמן צירקינד
- תלמיד בישיבה -

** ע"פ רש"י לקמן (כח, יז) ד"ה כי אם מובן קצת כי יעקב כבר עבר את הר המור' וקפיצת הדרך הי' "מוכרח" שלא לאבד זמן חנם, וכן בכדי שילן שם הי' מוכרח שישקע לו השמש.

* ובפ' וירא (כב, יט) כתוב שבע בקמץ ובפשטות כשהטעם באתנחתא או סוף פסוק הניקוד היא בקמץ משא"כ בזקף קטון וכיו"ב ופשוט. המערכת.

טו. בפרק כח פסוק לא "וישם מראשותיו", רש"י מפרש שהיו הרבה אבנים, וכשהתחילו מריבות זו עם זו עשאן הקב"ה אבן אחת.

המזרחי הביא שמפשטות הפסוק וכן דעת התוס' בחולין צא, א שלקח אבן אחת, וכן פל' האבן עזרא, והרד"ק, והרלב"ג.

צ"ע למה רש"י אינו מפרש כן.

ואולי אפשר לפרש כמו שמבואר בפל' התורה לבעלי התוספות, מה צריך הפסוק להודיענו ענין שאין בו צורך, אלא הנס שאירע לו הגיד לנו המקרא, ולכן אפשר מצד זה מפרש רש"י שהיו הרבה אבנים. וראה במשכיל לדוד שכתב דקשה לרש"י דהול"ל וישימם כיון דרבים היו כדכתיב מאבני המקום, לכך פל' דכתב וישם כלפי מה שנעשו אח"כ אבן אחת, ע"ש.

הרב אהרן חייטריק
- תושב השכונה -

טז. בפרשתנו פרק כח פסוק לא "וישם מראשותיו" ובפירש"י: עשאן כמין מרזב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות.

יש מקשים ומה עם כל גופו!?

ואולי יש לומר שעשאן כמין מרזב סביב לראשו כדי לפחדם, (שהל' נראה משונה מאוד).

הרב אלי' סלאווין
- תושב השכונה -

יז. עה"פ (ויצא כח, יא) "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו" מפרש רש"י (מב"ר פס"ח, יא) "עשאן כמין מרזב סביב לראשו שהל' ירא מפני חיות רעות".

וידוע השאלה דאם הי' ירא מנה חיוּת מה מועיל
שעשה מגן לראשו בלבד ולא לכל גופו?

ולהעיר מזהר עה"פ (זח"א קמז, סע"ב ואילך) דמשמע
שעשה מגן מכל הצדדים וז"ל: וישם מראשותיו . . מאי
מראשותיו אל תימא כמאן דשוי תחות רישי' לא, אלא
מראשותיו לארבע סטרין דעלמא תלת אבנין לסטר צפון ותלת
לסטר מערב ותלת לסטר דרום ותלת לסטר מזרח, עכ"ל.

והנה בפ' יפת תואר לב"ר שם כתב: ולא חשש פן
תקרבנה החיות לשאר גופו כי אז ירגיש בהן ויקום כנגדו,
אבל אם תבאנה לראשו יוכלו להזיקו בטרם יקום כנגדו.

שוב ראיתי בתורה שלימה עה"פ שמביא ג' תירוצים:

(א) שהחיות הרעות אינן שולטים תחלה אלא בראש יען
כי הן יודעים כי שם תלוי' נשמתו ולכן יעקב עשה מרזב
סביב לראשו ולא חש על כל גופו.

(ב) יעקב שם המרזב סביב לראשו כי שם המוח שהוא
עיקר חיים האדם אמנם שאר גופו אם יזיקו לו אבר אינו
מת.

(ג) שהכין אבנים סביב לראשו להרוג את החיות אם
ירגיש בבואן.

ויש לעיין אם אפשר לתרץ תירוצים אלו בפשוטו של
מקרא.

הרב אהרן לייב ראסקין
- תושב השכונה -

חל. בפרק כח פסוק יא כותב רש"י: ...כמין מרזב סביב
לראשו.

בתורה שלמה כאן סעי' סא העיר דאם הי' ירא מן
החיות מה מועיל שעשה מגן לראשו בלבד [וכ"כ הדברי דוד
ומביאו השפתי חכמים], וכתב שכן כתב רבינו אפרים עה"ת

כת"ל, ומתרץ כי החיות הרעות אינם שולטים תחלה אלא בראש.

והדברי דוד מתרץ דבאמת הקיף כל גופו באבנים מפני חיות, והא דנקט קרא מראשותיו דהיינו סביב ראשו הוא בשביל שהי' שם חידוש שהתחילו מריבות זו עם זו.

משא"כ בהיקף שאר אבנים לא הי' שם חידוש זה, ע"ש, והמשכיל לדוד מתרץ דמרזב הוא שם צנור קטן שיוצא מן המזחילה, וכן יעקב עשה חומה סביב כל גופו, וממנה יצאה מחיצה קטנה סביב ראשו.

הרב אהרן חיתריק
- תושב השכונה -

יט. בפירש"י ד"ה ואלקי יצחק (כח, יג): אע"פ שלא מצינו במקרא שיחד הקב"ה שמו על הצדיקים בחייהם לכתוב אלקי פלוני משום שנאמר הן בקדושו לא יאמין וכו', עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) אם רש"י לא הי' מפרש זה מה לא הי' מובן לבן חמש למקרא שעוד לא למד פסוק זה בספר איוב.

(ב) הפירוש ב"הן בקדושו לא יאמין" הוא לכאורה, שיש לצדיקים בחירה ואולי יפלו ממדריגתם.

אבל הקב"ה יודע מה שיבחרו, ואין זה סתירה לבחירתם, כידוע. (הגם שהבן חמש למקרא אולי אינו יודע מזה, אבן כן הוא האמת).

ועיין בפירש"י בפרשת עקב ד"ה פן תרבה עליך חית השדה (ז, כב): והלא אם עושין רצונו של מקום אין מתיראין מן החי'. . . אלא גלוי הי' לפנינו שעתידין לחטא, עכ"ל.

ואם כן, כן הוא גם בצד הטוב, שגלוי לפנינו (בנוגע לצדיקים שנפטרים בצדקתם) שלא יחטאו.

ועל דרך זה בד"ה אך את מטת לוי לא תפקד (במדבר א, מט): צפה הקב"ה שעתיד לעמוד גזירה על כל הנמנין מבו עשרים שנה ומעלה וכו', עכ"ל.

הגם שלכאורה ה' להם הבחירה שיהי' הנהגתם באופן כזה שלא יהי' גזרה.

והפירוש. בזה הוא לכאורה, שהקב"ה ראה מה יהי' **הסוף**, דהיינו מה שיבחרו.

וכן על דרך זה הוא בנוגע **לשוב**.

ואם כן, למה לא מליחד הקב"ה שמו על צדיקים כשרואה שיבחרו בשוב ויפטר מן העולם כשהם צדיקים, וכמו שהי' ביצחק.

ג) עיין בפירש"י ד"ה באשר הוא שם (וירא כא, יז): לפי מעשים שהוא עושה **עכשיו** הוא נדון ולא לפי מה שהוא **עתיד** לעשות, עכ"ל.

ולמה לא נאמרו כן גם בנידון דידן, **שעכשיו** הם צדיקים, ועכ"פ **עכשיו** יכולים לליחד שמו של הקב"ה עליהם.

ובאותו ענין:

בפירש"י ופחד יצחק (לא, מב): לא רצה לומר אלקי יצחק שאין הקב"ה מליחד שמו על הצדיקים בחייהם ואע"פ שאמר לו בצאתי מבאר שבע אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק בשביל שיהו עיניו והרי הוא כמת ויעקב נתיירא לומר ואלקי ואמר ופחד, עכ"ל.

וצריך להבין:

א) למה אין רש"י מפרש למה "נתיירא יעקב" אחר שראה שהקב"ה אמר "ואלקי יצחק", והרי ה' ליעקב "למי לסמוך עליו".

ב) למה אמר יצחק (תולדות כז, כ): ...כי הקרה ה' **אלקין** לפני.

והרי כאן לכאורה ייחד שמו של הקב"ה על יצחק לבדו
שאל"כ ה' לו לומר "ה' אלקינו".

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כ. בפירש"י ד"ה ופרצת (כח, יד): וחזקת כמו וכן יפרוץ
עכ"ל.

צריך עיון:

פסוק "וכן יפרוץ" כתיב בפרשת שמות ולמה לא הביא
רש"י ראי' מפסוק שכתוב בפרשה זו גופא: והיינו:
"ויפרוץ האיש מאד מאד וגו'" (ל, מג).

ועיין בתרגום אונקלוס שמתרגם: "ותקיף".

ועיין בכלי יקר, וז"ל:

ויפרוץ מבעי לי' למימר עכ"ל.

וצריך להבין, למה אין רש"י מפרש זה.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כא. בפרק כח פסוק יד "ופרצת - וחזקת כמו וכן יפרוץ"
(שמות א, יב).

בפ' וישב לח, כט: פרצת פרש"י חזקת עליך חוזק".

לקמן ל, מג "ויפרוץ האיש" רש"י אינו מפרש.

האכן עזרא כאן מפרש מלשון "ויפרוץ האיש".

התרגום בכל ג' המקומות מתרגם בלשון תקיף.

המזרחי (ומשם מובא בשפתי חכמים בקיצור) שרש"י בא לשלול הפי' יפרוץ מלשון הריסה.

צ"ע למה רש"י מביא משמות ולא מלקמן.

ואולי אפשר לפרש, כמו שמבואר בפ' התורה לרבינו הבעלי תוס' שלשון ופרצת הוא לשון רביה, לכן מביא וכן יפרוץ שהוא לשון חוצק.

האברבנאל בתחלת הפרשה ב שאלה הג' הקשה "ופרצת כי הוא לא פרץ לכל ד' רוחות העולם ואם על זרעו נאמר איך אמר ופרצת הי' לו לומר והי' זרעך כעפר הארץ ופרץ וגו'".

הרב אהרן חייטניק
- תושב השכונה -

כב. בפירש"י ד"ה אם יהי' אלקים עמדי (כח, כ): אם ישמור לי הבטחות הללו שהבטיחני להיות עמדי כמו שאמר לי והנה אנכי עמך, עכ"ל.

וצריך להבין:

מה אינו מובן כאן, שזה בא רש"י לתרץ בפירושו.

ועיין בשפתי חכמים, וז"ל: רל"ח דהא לישראל דקרא וכפל הוא דכתיב אם יהי' אלקים עמדי היינו ושמתי ועז"פ אם ישמור לי וכו' כלומר דהא אם יהי' אלקים עמדי קאי אשמירת הבטחות, עכ"ל.

אבל לפי דבריו, שרש"י בא כאן לתרץ הכפל בפסוק, צריך להבין:

למה אין רש"י מתרץ הכפל בדברי הקב"ה ליעקב בפסוק (כח, טו) ששם נאמר: והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך וגו', שזה כפל לשון לכאורה. ואם שם מובן הכפל, גם כאן מובן הכפל, שהרי לפי פירש"י כאן, חוזר יעקב על ההבטחות שהבטיחו הקב"ה.

ונניח שרש"י מוכרח לפרש, מצד איזה טעם שיהי', שכאן חזר יעקב על ההבטחות שהבטיחו הקב"ה, לכאורה אם הי' מפרש (רק): "כמו שאמר לי והנה אנכי עמך", והי' משמיט (תחילת דבריו): "אם ישמור לי הבטחות הללו שהבטיחני להיות עמדי", הי' גם כן מובן כוונתו *.

*

ואח"כ ממשיך רש"י בד"ה ונתן לי לחם לאכול: כמו שנאמר כי לא אעזבך והמבקש לחם הוא קרוי נעזב שנאמר ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם, עכ"ל.

וצריך להבין:

* עי' במפרשי רש"י שמפרשים דלא כשפ"ח רק השאלה היא למה אמר יעקב אם יהי' וגו' והלא כבר הבטיחו הקב"ה וכו' לכן מפרש"י אם ישמור וכו' עי"ש. המערכת

בפסוק (כח, טו), הנ"ל נאמר: ...כי לא אעזבך ולא: ...ולא אעזבך, שמלשון זה משמע לכאורה שזהו **נתינת טעם על האמור למעלה** (אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשבתין אל האדמה הזאת).

ולא הבטחה חדשה על נתינת לחם,

ואם יש לרש"י איזה הכרח לפרש כן, למה לא פירש כן בפסוק (כח, טו) הנ"ל. והגם ששם אין הכרח לפרש כן, אבל אם זה הפירוש שם לפי האמת, הי' לו לרש"י לפרש שם.

עוד צריך להבין: עיין בשפתי חכמים, וז"ל: וא"ת כיון שרש"י בא להוכיח ההבטחות מן המקרא היכן הבטיחו נמל על בגד ללבוש, עכ"ל. ועיין שם תירוצו באריכות. אבל לכאורה קשה לומר שרש"י סמך שהבן חמש למקרא יבין כל זה מעצמו.

*

ואח"כ ממשיך רש"י בד"ה והי' ה' לי לאלקים: שיחול שמו עליו מתחלה ועד סוף שלא ימצא פסול בזרעי כמ"ש אשר דברתי לך והבטחה זו הבטיח לאברהם שנאמר להיות לך לאלקים ולזרעך אחריו, עכ"ל.

וצריך להבין: (א) למה לא פירש רש"י כן בפסוק (כח, טו) הנ"ל, שהפירוש במה שכתב שם: "את אשר דברתי לך" הוא: ההבטחה מה שהבטיח לאברהם "להיות לך" לאלקים ולזרעך אחריו", ושהפירוש בזה הוא: "שיחול שמו עליו מתחלה ועד סוף". ושם בפסוק (כח, טו) הנ"ל, מפרש רש"י בד"ה דברתי לך, וז"ל: ...מה שהבטחתי לאברהם על זרעו לך הבטחתי וכו', עכ"ל, אבל אינו מפרש מהו ההבטחה.

ולמה לא מפרש רש"י שם בנוגע לאיזה הבטחה הוא מדבר, דהיינו ההבטחה "להיות לך לאלקים" * (ב) למה אין רש"י מפרש בפרשת לך לך בפסוק (יז, ז): "...להיות לך לאלקים ולזרעך אחריו וגו'", שהפירוש בזה הוא: "שיחול שמי עליך (ועל זרעך) מתחלה ועד סוף שלא ימצא פסול בזרעך".

ואדרבה, לכאורה מפסוק הנ"ל (דפרשת לך לך) משמע שאין הפירוש של "להיות לך לאלקים" (וממילא על דרך זה מה שנאמר בפסוק דידן: "והי' ה' לי לאלקים") - "שלא ימצא פסול בזרעו". שהרי נאמר שם "להיות לך" (דהיינו גם לאברהם בעצמו) לאלקים ולזרעך אחריו. ואעפ"כ (אף שנאמר גם לאברהם בעצמו "להיות לך לאלקים"), הרי נמצא פסול בזרעו, שהרי יצא ממנו ישמעאל ובני קטורה. ואם כן, מה מכריח רש"י לפרש בפסוק דידן שזה מה שנאמר: "והי' ה' לי לאלקים" שהפירוש בזה הוא: "שלא ימצא פסול בזרעו", בו בשעה שנאמר כעין לשון זה לאברהם, בנוגע לעצמו ונמצא פסול בזרעו.

הרב ר' ראזענבלום

תושב השכונה -

* כל שם לא מוכרח מהכתוב משא"כ כאן דכתיב: "והי' ה' לי לאלקים".

המערכת

כד. בפ' כט פסוק ג רש"י ד"ה ונאספו "רגילים היו להתאסף לפני שהיתה האבן גדולה".

ולכאורה צ"ל למה לו לרש"י לפרט שהאבן היתה גדולה, הרי בפסוק שלפנ"ז, כתיב בפירוש: "והאבן גדולה ע"פ הבאר". ובהקדמת פסוק זה כשמגיע הבן ה' למקרא לפסוק ג', מבין למה נאספו שמה כל העדרים?

בפס"ח רש"י ד"ה לא נוכל: להשקות לפי שהאבן גדולה. הרי אחרי ההקדמה של הפסוקים ב' וג' (ובפרט אחרי שכבר פירש רש"י בד"ה ונאספו) יכול הבן ה' למקרא להבין למה "לא נוכל", ולמה לו לרש"י לחזור ולפרש זאת?

הת' מיכאל דהאן
- תות"ל 770 -

כה. בפירש"י ד"ה ויגש יעקב ויגל (כט, י): כמו שמעביר את הפקק מעל פי צלוחית להודיען שכחו גדול, עכ"ל.

ענין בשפתי חכמים, וז"ל: ודייק זה מדכתיב ויגל שהוא לשון גלוי ולא כתיב ויגלל, עכ"ל. ועל דרך זה פירש גם המלבי"ם:

ולפני זה צריך להבין למה העתיק רש"י תיבות "ויגש יעקב" מן הכתוב ויעוד, לכאורה תיבות "ויגש יעקב" מנותנים לגמרי, ולמה אף רש"י מפרש זה. *

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

לכאורה א"ל ש(כל) הוכחת רש"י הוא ממ"ש "ויגש יעקב" (ויגל): הלינו דלא כמו שהרועים אמרו שצריכים כל העדרים רק "יעודנו מדבר עמם" (הלינו קודם שבאו כל העדרים) הנה "ויגש יעקב" - לבדו, (ובזה גופא באופן של ויגש מ' גלוי) כי אילולי המלים ויגש יעקב (אולי הייתי יכול לפרש מלת ויגל (בדוחק עכ"פ) ביחד עם שאר הרועים.

המערכת

כו. בפסוק (כט, ו): ויהי כאשר ראתה יעקב את ירחל וגו'.
 ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פלאהבאר וגו'.
 עיין בספוקנו, וז"ל: אבל קודם לכן לא רצה לגלגל
 את האבן וכו', עכ"ל.

וצריך להבין, למה אין רש"י מפרש זה. *
 הרב ור. ראזענבלום
 - תושב השכונה -

כז. בפירש"י ** ד"ה ויפגע (כח, יא): ורבותינו פירשו
 לשון תפילה ולמדנו שתקן תפלת ערבית, עכ"ל.
 וצריך להבין:

(א) האיך למדנו מכאן שתקן תפלת ערבית.
 (ב) בפרשת חילי שרה כתיב (כד, סג): ויצא יצחק לשוח
 בשדה וגו', ופירש"י שם: לשון תפלה וכו', עכ"ל.
 ולמה לא פירש"י שם: "ולמדנו שתקן תפלת מנחה".
 הרב ור. ראזענבלום
 - תושב השכונה -

 * אינו מובן קושיתו לגמרי הלא כתיב "עידנו" ומדבר
 עמם ורחל באה" הלינו שרחל כבר באה כשהוא עדיין באמצע
 הליבורו, וא"כ מת ה' לכול לגלול את האבן וכו'.
 ** מפני סיבות טכניות מופיע הערה זו שלא במקום
 הנכון, ועם הכותב והקוראים הסליחה.

המערכת

כח. בפרשתינו (כט, יח) מביא רש"י בד"ה "ברחל בתך הקטנה" וז"ל כל הסלמנים הללו למה לפי שהי' יודע גו' שהוא רמאי אמר לו ואעבדך ברחל ושמא תאמר רחל אחרת מן השוק ת"ל בתך ושמא תאמר אחליף ללאה שמה ואקרא שמה רחל א"ל הקטנה ואעפ"כ לא הועיל שהרי רמהו. עכ"ל.

וצריך להבין:

למה צריך רש"י להוסיף ואעפ"כ לא הועיל שהרי רמהו? מה זה נוגע להבנת הפסוק?

הת' יהודה שעיו
- תות"ל 770 -

כט. בפרשתינו כט, לא "וירא ה'" כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה".

יש להדגיש כאן שלא הי' שום עונש לרחל אלא שרחל היתה עקרה מצ"ע, ויבין לאה, אלא שפתח ה' את רחמה של לאה, כפשוט.

דאל"כ לוקשה ופי' בשביל ששנואה לאה יענש רחל שהי' "עקרה", וכי מה חטאה בזה, אלא ע"כ כדלעיל שלא הי' בזה שום ענין של עונש ח"ו, אלא שכך היתה מצ"ע. ובאתי רק להעיר.

הת' משה עזאגווי
- תות"ל 770 -

ל. בפסוק (כט, לב): ... ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי האהבה בעניי לי כל אתה לאהבני אישית. ומה שכתבנו שם בפסוק (שם, חלג): ... ותאמר כי שמעתי כי שנואה אנכי וכו', ותקרא שמו שמעון.

עיון במלבי"ם ששואל כאן, וז"ל: ...

שנואה אנכי וכו' אמרה כי עתה לאהבני, ובשם שמעון אמרה שנואה אנכי שהוא יותר מבלתי אהבה.

וכן הראי' הוא יותר מן השמיעה, והי"ל לקרא הראשון שמעון והשני ראובן, עכ"ל.

ועיין בכלי יקר, וז"ל:

אע"פ שכלידת בן ראשון אמרה עתה לאהבני אישי וכ"ש שלא ינשאה ולמה זה אמרה כי שנאה אנכי, עכ"ל.

וצריך להבין, למה אין רש"י מפרש כל זה.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

לא. פרק כט פסוק לד: על כן קרא שמו לוי. ומפרש"י בד"ה על כן - כל מי שנאמר בו על כן מרובה באוכלוסין חוץ מלוי שהארון הי' מכלה בהם. ומפרש הגו"א דשבת לוי היו נושאים ארון הקודש ולא היו יכולין להזהר בו כ"כ ומתוך כך מתו הרבה מניהו.

והנה מצינו במדבר א' מנין בני ישראל, והשבטים שהיו מרובין באוכלוסין היו שבט יהודה (74,600) ודן (62,700) ועליהם נאמר "על כן" בפ' ויצא. אבל מספר מנין שבט לוי הי' 22,000 אע"פ שעליו נאמר ג"כ "על כן", ולכן מפרש רש"י דהטעם שלוי לא הי' מרובה באוכלוסין הוא משום "שהארון הי' מכלה בהם" וראה בארוכה בגו"א.

וצלה"ב: *

דטעם רש"י - שהארון הי' מכלה בהם" רק הי' שיין לאחר ר"ח ניסן שאז הי' הקמת המשכן, וצ"ל דלפני ר"ח שבט לוי הי' מנינו קרוב לשל שבט יהודה ודן שזהו לפחות

* ועי' לבוש האורה שפי' באו"א ויסולקו כל הקושיות.

המערכת

62,700 (ולהעיר שהשבט השלישי, המרובה באוכלוסין הי' של שמעון עם 59,300 א"כ, מסתמא שבט לוי הי' יותר משמעון), ומכיון שבחודש אייר מספר שבט לוי הי' 22,000 האם י"ל שהארון כלה 40,000 משבט לוי? וראה במדב"ר פ"ה.

ועוד: הרי טעם הנ"ל - שהארון הי' מכלה בהם רק שיך למשפחת קהת כמפורש במדבר ג, לא - ומשמרתם הארון והשלחן וגו' אבל א"א לומר כן לגבי משפחת מררי וגרשון, א"כ עדיין אינו מובן, מדוע היו שבט המועט באוכלוסין? ובפרט שמצינו של"ט שנה לאח"ז בפ' פנחס כו, סב שמספר שבט לוי הי' 23,000, הוספה רק של אלף, כאשר נאמר עליהם "על כן".

ויש להעיר דרך אגב, מפ' פנחס שיהודה (76,500) ודן (64,400) עדיין היו השבטים המרובין באוכלוסין, אבל שבט יששכר הי' 64,300, כמעט אותו מנין דשבט דן, אע"פ שלא נאמר עליו "על כן".

ויש להעיר מגירסא של ב"ר המובא בתורה שלמה שדרש כנ"ל הוא רק לגבי השבטים שנאמר עליהם "על כן קראה", וזה נאמר רק על יהודה ודן, ולא על לוי, ועפ"ז יש לבאר כל שאלות הנ"ל, אבל עדיין צלה"ב לפי הגירסא המובא ברש"י.

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מזאמי פלארידא

לב. בפרק ל פסוק ח פרש"י "ואונקלוס תרגם לשון תפילה נפתולי אלקים נפתלתי בקשות".

הרבה מפרשים עמדו על לשון רש"י.

בדפוס רומי הלשון "ואונקלוס תרגם לשון תפלה כלומר בקשות החביבות לפני' נעתרתי ונתקבלתי כאחותי נפתלתי נתקבלה תפלה".

ברש"י שלפנינו נוסף: "ומ"א ושרבים בלשון נוטריקון". לפי גירסא זו קשה מה מוסיף רש"י בתי' אלו, ומא' ענין הנוטריקון לפשוטו של מקרא. וע"פ דפוס רומי ובכמה כתבי יד אין הוספה זו.

בספר יוסף הלל מביא בשם ספר החשב שרתב בערך נוטריקון וז"ל "וכן פרש"י נפתלי מ"א נוטריקון נתקבלה פה תפילי לפני ה'". והנראה שהיתה כן נוסחתו ברש"י.

הרב אהרן חיתריק
- תושב השכונה -

לג. בפרק ל' פסוק ט "ותרא לאה כי עמדה מלדת".

רש"י אינו מפרש כלום.

צ"ע שהרי רש"י לעיל כט, לד ע"פ הפעם ילוה אישי פרש"י לפי שהאמת הוא נביאות היו וידע לאה שנטלה חלקה בבנים.

א"כ למה נתנה שפחתה ליעקב.

ראה באברבנאל בקושיא הז'.

הרב אהרן חיתריק
- תושב השכונה -

לד. בפרק ל' פסוק יד "דודאים" פרש"י: סיגלי עטב הוא, ובלשון ישמעאל יסמין המקור בסנהדרין צט, א (וראה ברש"י שם, ובמשכיל לדוד כאן).

צ"ע מה מוסיף להבן חמש שבלשון ישמעאל יסמין.

הרמב"ן הקשה על רש"י שלסמין פירושו בגמרא שבת דף נב, על דבר אחר, ושאין זמנו בימי קציר חטים, וראה במדרחי מה שמתרץ על רש"י.

הרשב"ם פי' דודאים תאנים, האב"ע מפרש כמו התרגום

"וברוחיך" וכך הם נק' גם בלשון ישמעאל.

הרב אהרן חיותיק
- תושב השכונה -

לה. בפרק ל פסוק טז "בלילה ההוא - הקב"ה סייעו שיצא משם יששכר".

הגירסא במזרחי "הקב"ה סייע לו" וכן הוא בדפוס ראשון.

אבל בדפוס רומי: הקב"ה סייע לה שיצא ממנה יששכר.

וכ"ה בגמרא נדה לא, א וראה בספר יוסף הלל.

הרב אהרן חיותיק
- תושב השכונה -

לו. בפירש"י ד"ה ויקרא לרחל וללאה (לא, ד): לרחל תחלה ואח"כ ללאה שהיא היתה עקרת הבית שבשבילה נזדווג יעקב עם לבן ואף בניה של לאה מודים בדבר שהרי בועז ובית דינו משבט יהודה אומרים כרחל וכלאה אשר בנו שתיהן וגו' הקדימו רחל ללאה, עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) מה נוגע כאן כל האריכות שרש"י מוסיף: ואף בניה של לאה מודים בדבר וכו'.

ואם לא היו מודים בדבר, לכאורה אעפ"כ לא הי' שינוי בהנהגת יעקב.

ואולי הי' אפשר לתרץ, שרש"י בא לסלק שאלה שהבן חמש למקרא וכול לשאול, והוא:

איך התנהג יעקב בהנהגה כזו כלפי לאה, והלא הנהגה כזו בודאי ציערה את לאה.

ועל זה מתרץ רש"י: "ואף בניה של לאה מודים בדבר וכו'".

והיינו, שלא קיבל זה בשמחה, ולא ה' לה צער מזה.

והראי' שאף בניה חניכה באופן כזה שהם מודים בדבר.

ואילו ה' ללאה צער ועגמת נפש מזה, לא היתה מחנכה את בני' באופן כזה.

(ב) למה מעתיק רש"י תיבת "ויקרא" מן הפסוק.

הרב וו. ראזענבלום
תושב השכונה -

לז. בפרשתינו (לא,מו) מביא רש"י בד"ה לאחיו וז"ל הם בניו שהיו לו אחים נגשים אליו לצרה ולמלחמה עכ"ל.

וצריך להבין לעיל לא, כג מפרש רש"י בנוגע לאחיו של לבן, שהיו קרוביו, אם כן לא מובן למה רש"י משנה את הפירוש בין שני המקומות. *

הת' יהודה שעזר

תות"ל 770 -

* כי בשלמא לעיל מפרש רש"י שאע"פ שלא מצינו אחים ללבן מ"מ קראם הכתוב אחיו כי הם קרוביו, משא"כ כאן קשה למה לא קראם בניו שזה יותר נכון מאחיו - אם הפי' של אחיו הוא קרוביו - לכן מפרש רש"י שהפסוק בא להודענו שהנהגת בני יעקב לאביהם לא ה' רק באופן של בנים שהם סומכים על אביהם רק כמו אחים "נגשים אליו וכו'".

המערכה

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' וישלח

נת' בהתוועדות

פרק ופסוק ד"ה

וישלח תשכ"ה (1)

לב, ד וישלח יעקב מלאכים.

וישלח. מקץ
תשכ"ח

לב, ה גרתי.

וישלח תש"ל (2)

לב, ט וזה' המחנה הנשאר
לפלגטה.

וישלח תשכ"ה (3)

לב, יא קטנת מכלה חסדים.

וישלח תשמ"ה

לב, יד למה אין רש"י מפרש מדוע
כתוב "בלילה ההוא".

וישלח תשמב

לב, כג למה אין רש"י מפרש מדוע
הקדים זכרים לנקבות.

וישלח תשמ"ז

לב, כו וילגע' בכף לרכו.

וישלח. וישב
תשמ"א

לב, לכ למה אין רש"י מפרש מדוע
כתוב כאן פנואל ולעיל

וישלח תשמ"מ (4)

לב, לג ויחבקוהו.

שם	וישקהו.	וישלח. (מוש"פ וישב) תש"מ (4)
לג, יד	עד אשר אבוא אל אדוני שעירה.	וישלח. מקץ תשכ"ט
שם	עד אשר אבוא אל אדוני שעירה.	וישלח. וישב תשמ"א
לג, טז	וישב ביום ההוא עשו לדרכו.	וישלח תשל"ג
לג, יז	ויבן לו בית.	וישלח תשמ"ג
שם	שם.	וישלח תשמ"ז
לג, יח	שלם.	וישלח תשמ"ג (6)
לג, יט	קשיטה.	וישלח תשל"א (7)
לד, א	למה אין רש"י מפרש מדוע נכתב כאן "בית לאה"; ומדוע כתוב "לראות בבנות הארץ".	וישלח. וישב מקץ תשמ"ו
לד, כה	שני בני יעקב.	וישלח תשכ"ה (8)

לו, ב	עדה בת אילון.	וישלח תשכ"ז (9)
שם	אהליבמה.	וישלח תשכ"ז (9)
לו, ג	בשמת בת ישמעאל.	וישלח תשכ"ז (10)
שם	אחות נביות.	וישלח תשכ"ז (10)
לו, ז	ולא יכלה ארץ מגוריהם.	וישלח תשכ"ט (11)
שם	שם.	וישלח תשמ"ב
לו, לג	יובב בן זרח מבצרה.	וישלח תשל"ז (12)
לו, לט	בת מי זהב.	דברים תשכ"ה
לו, מג	מגדיל.	וישלח תשכ"ה (13)

(1) ה' 389 ואילך. וראה י 100 הע' 5.2 טו
 273-265 (3) ה' 395 ואילך. (4) כ 153-144. (5) שם
 164-154 (6) וישלח תשד"מ. (7) וישלח תשמ"ה. (8) ה'
 162-150 (9) 403 ואילך. (10) שם 171-155. (11) שם 171-163.
 (12) י 114-109. (13) ה' 411 ואילך.

נערך ע"י הרב יוסף יצחק שגלוב
 - תושב השכונה -

התאריך, תשנ"ח
 חתום, הרב

התאריך, תשנ"ח

(11) ה' תשנ"ח

ש ו נ ו ת

לח. בגליון דפ' חילי שרה אות כח כתב הר' א. חיטריק שאין שום סימן להבחין בין הנחות המהרי"ל לשאר הנחות. וא"כ על סמך מה קבעתי בגליון דפ' וירא שכ"י 737 כולו מכיל הנחות מהרי"ל.

והביאור בזה בפשטות: אם יש כ"י מסוים המכיל מאמרים על סדר השנה. מסתבר שכל המאמרים שבכ"י הם של מניח א'. ומכיון שכמה מאמרים שבכ"י 737 נדפסו בתו"א. והרי הוא מודה שהמאמרים שבתו"א הם הנחת המהרי"ל הרי שכל המאמרים שבכ"י זה [הן אלה שנדפסו בלקו"ת והן אלה שלא נדפסו בלקו"ת] הם הנחות המהרי"ל.

וסימנים הואיל דאתא לידן נילמא בי' מילתא. יש סימן מובהק להבחין בין הנחות המהרי"ל להנחות אדמו"ר האמצעי מהנחות ר' משה בן אדה"ז. הוא כותרת המאמר שבכותרת ההנחה של אדמו"ר האמצעי נרשם בדרך כלל תאריך המאמר. אך לא השנה שבו נאמר המאמר. [בהנחות הר"מ בן אדע"ז רק לעתים רחוקות נרשם על גבי המאמר בנוסף על תאריך המאמר גם השנה שבו נאמר המאמר, אך מש"פ נצבים תקס"ב ואילך רשם על כל תורה שנאמרה ברבים: "תורה ברבים". וה"ז סימן מובהק להנחות ר' משה. ומכאן שכ"י 398 הנזכר בסה"מ תקס"ה ח"ב בסופו הוא הנחות ר' משה]. משא"כ על הנחות המהרי"ל רשמו המעתיקים גם תאריך אמירת המאמר וגם השנה שבו נאמר המאמר [המהרי"ל עצמו לא רשם תאריך המאמר כנ' מהמאמרים שנשתמרו לנו בגוף כתב ידו, רק המעתיקים ציינו תאריך המאמר. ולכן גם לשון הכותרת. אפי' על אותו המאמר שונה מכ"י לכ"י], ועוד חזון למועד.

[בסה"מ כתובים (א) ע' רכא נדפס ד"ה כמים הפנים לפנים בכותרת: להבין שרש הדברים הנ"ל. וכבר הראיתי במקום אחר (גליון דפ' שופטים תשמ"ו) שנו"א נדפס בסה"מ תקס"ד ע' צא מליל אסרו חג הפסח ותקס"ד. ובמקורות הכת"י (ע' רפד): נעתק מכ"י 984 א.ב. להבין שרש הדברים הנ"ל כ"ה בהכת"י ואולי אמצע המאמר. וכנ' שע' א הוא אמצע המאמר ד"ה כמים הפנים (שביעי של פסח ותקס"ד). ויל"ע].

הת' יוסף יצחק קעלער

- תות"ל 770 -

לזכות
כ"ק אדמו"ר שליט"א
והרבנית שתליט"א

לאריכות ימים ושנים טובות ובריות

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו,
חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך
בריות הרחבה ונחת, ובקרוב ממש נלך, כל בני
שליט"א, קוממיות לארצנו הקדושה, ושנזכה
בקרוב ממש לביטול גזירת "מיהו יהודי",
ושיתקיים דין נצח בכל, עד לדין נצח הכללי –
התגלות מלך המשיח – נאוו!

נדפס ע"י

ר' אברהם יעקב וזוג' מרת דבורה שיחיו
בנותיהם מרת חוה פעשה וחנה תחיינה
בניהם אהרו זאב, אדם יהודה ליב ודוד בצלאל שיחיו
למשפחת טילסן